

800 tarinaa Turun historiasta

1600-LUKU

KUNNIALLISET HAUTAJAISET

27.3.2026 | EDITOR | KOMMENTOI



*Hopeoituja kuparikoristeita vuonna 1677
kuolleen rouva Märta Oxenstiernan arkusta
Hornien sukuhaudasta Turun tuomiokirkosta.
Veli Pekka Toropainen 2025.*

Mitä tarvittiin 1600-luvulla kunniallisten hautajaisten järjestämiseen? Rahaa tietenkin! Rahaa tarvitsivat aateliset hautajaiskulkueessa kannettaviin hautajaisvaakunoihinsa, koristeellisiin arkkuihinsa ja kivistä veistettyihin hautamuistomerkkeihinsä. Sekä aatelisto että porvaristo lahjoittivat Turun tuomiokirkolle kastemaljoja, messuvaatteita ja muita kallisarvoisia esineitä Jumalalle kunniaksi ja oman muistonsa säilyttämiseksi. Mutta oli köyhänkin maksettava killinkinsä päästäkseen kunniallisesti hautaan.

*

Raadin jäsen Johan Graan valitti kesällä 1695, että Per Nissilän vaimon Elisabet Jakobsdotterin ruumis oli löydetty Vanhalta Kirkkokadulta avoimesta kellarista, jossa se oli ollut jo kolmen vuoden ajan oltuaan sitä ennen puolen vuoden ajan kotona.

Nissilä ilmoitti, ettei hänellä ollut varaa antaa haudata vaimoan. Hän oli odottanut, että tämän sukulaiset Oriveden Onnistaipaleelta tulisivat kaupunkiin ja antaisivat haudata hänet. Nissilä sanoi vielä, ettei siitä ollut kuin puoli vuotta, kun hän vei vaimonsa ruumiin salaa kelkalla kellariin eräänä yönä. Sitä ennen se oli ollut kolme vuotta hänellä kotona siitä lähtien, kun vaimo kuoli hieman ennen joulua 1692. Oikeus halusi kuulla niitä vaimoja, jotka olivat olleet laittamassa ruumista arkkuun. Vaimot todistivat, että pariskunta oli elänyt yhdessä kauniisti ja vaimon olleen kauan sairaana ennen kuolemaansa. Vaimo Elisabet määrättiin haudattavaksi. Koska mies olisi voinut antaa haudata tämän köyhyytensä vuoksi ilmaiseksi, määrättiin hänelle tuhannen hopeataalarin sakot, joka oli rikkaan kauppiaan talon arvo. Asia tosin alistettiin hovioikeudelle, sillä sakkoja hän ei olisi kyennyt maksamaan.

*

Papisto sai osallistumisesta hautajaisprosessiin korvauksen. Kaikkia tämä ei miellyttänyt, vaan papistoa pidettiin rahanahneena. Niinpä tuomiokirkon suomalainen kappalainen Jacobus Kilovius ja

hospitaalinsaarnaaja Lars Kanis valittivat toukokuussa 1669, että Luostarikorttelissa asuva vaimo Gertrud Ambrosiusdotter oli laulanut heistä virren *Herre tu äst min skiölldh* sävelellä seuraavaa suomen kielellä:

Kilo virren allcka,
Kanıs saa marckan pallcka,
Kanıs käy Kilon edell,
Kilo sit rumin edell.
Kanıs hän edes prise,
Ja Kilo peräs härise.
Kanıs käy Kilon edell,
Kilo sitt rumin edell,
puall marcka aja taka,
eij hän sijt ikän laka.

*

Aatelisrouva Ingeborg Stensdotter Tavast kertoi oikeudelle toukokuussa 1686, että hän oli sopinut jo vuonna 1678 Simon Lydemanin kanssa, että tämä valmistaisi rouvan omasta kuparista tämän miehen majuri Kristian Fredrik von Wedellin ruumisarkkuun osia. Hinnaksi oli sovittu 50 taalaria, ja Lydeman oli jo saanut puolet summasta. Nyt rouva vaati sekä kupariaan että rahojaan takaisin, sillä työ ei ollut valmistunut. Lydeman kertoi käyttäneensä kuparin arkun jalkoihin ja koristeisiin, jotka hän oli valmistanut kultaseppä Kasper Kellnerin mallien mukaan. Rouva vain ei ollut hänen mukaansa ollut kiinnostunut näin pitkään aikaan työstä. Kupariosat Lydeman sanoi toimittaneensa Kellnerille hopeoitavaksi yhdessä kahdeksan hopealuodin kanssa. Paikalla ollut Kellner sanoikin hopeoineensa ne ja hänelle oli luvattu työpalkkana 120 taalaria. Lydeman sai pitää 25 taalariaan, sillä hän oli tehnyt työnsä ja toimittanut kuparin Kellnerille. Tämä ei puolestaan voinut osoittaa toteen väitettään siitä, että koristeet olisivat tuhoutuneet tulipalossa, ja hän joutui maksamaan materiaalista 20 taalaria Ingeborg Tavastille ja menetti työpalkkansa. Majuri oli jo tässä vaiheessa haudattu toiseen arkkuun.

Veli Pekka Toropainen

Lähteet:

KA (Kansallisarkisto) z:37, TRO (Turun raastuvanoikeuden pöytäkirjat) 19.5.1669, 234–241; KA z:62, TRO 8.7.1695, 288–290.

KA z:194, TKO (Turun kämnerinoikeuden pöytäkirjat) 12.5.1686, 48–49; KA z:202, TKO 25.6.1695, 386–387.